

**EXAMINATION OF PRE-SERVICE TURKISH
TEACHERS PERCEPTIONS OF VALUES IN
TERMS OF DIFFERENT VARIABLES**

**Türkçe Öğretmeni Adaylarının Değer Algılarının Farklı
Değişkenler Açısından İncelenmesi**

Ahmet Zeki GÜVEN¹

Abstract

Value that is attributed to something and the value concept meaning price play an important role in ensuring social unity and solidarity and transferring these values to the next generations. Therefore, every individual must adopt and preserve social values and assume responsibility for transferring these values to the next generations. The transfer of value first begins in the family. Children imitate their parents from an early age by taking the role model of their parents. For this reason, parents should not forget that they have responsibilities at this point. The transfer of value ,which first starts in the family, continues in schools namely the formal educational institutions. Schools must be more systematic and attentive than families at the point of value transfer. It should not be forgotten that especially teachers can be positive role models for students. For this reason, especially teachers must have the values of the society and be able to transfer these values to students. At this point, the importance of well-educated teachers will emerge. Especially in education faculties this point must be given importance and teachers of the future must be equipped with social values. For this purpose, in this study, the perception of values of the Turkish education department students was examined in terms of different variables and the obtained findings were interpreted. Turkish education department students formed the universe of the study, while a total of 225 students studying in the first, second, third and fourth classes of Division of Turkish Language Education, Department of Social Sciences and Turkish Education, Faculty of Education of Akdeniz University in 2016-2017 academic year formed the sample of the study. In the study, Portrait Values Scale which was formed and developed by Schwartz, Melech, Lechmann, Burgess, Haris and Owens (2001) and adopted to Turkish by Demirutku(2004). When the average of scores,which students got from Portrait Values Scale, are examined it is seen that the highest average is in the universality scale (X:5, 3689) and the lowest average is in the power scale(X:3,5022). When answers given to Portrait Values Scale by participating students in the study were examined in terms of gender variation, significant differences were found in the following values : Power, Taking Pleasure in Life, Universality, Benevolence, Traditionalism, Security. However, there was

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. ahmetzekiguven@hotmail.com

no significant difference in terms of gender groups in the Achievement, Adoption, inspiration and Self-Orientation groups. There was no significant difference identified in the value perception of the students participating in the survey, when their value perception was examined in terms of classroom variables.

Keywords: Turkish Education, Value Perception, Pre-service Turkish Teachers.

Özet

Bir şeye verilen kıymet, paha gibi anlamlara gelen değer kavramı, toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanarak bunun sonraki kuşaklara aktarılmasında büyük öneme sahiptir. Bu nedenle her birey, toplumun sahip olduğu değerleri edinerek bunları korumalı ve kendisinden sonraki kuşaklara aktarılmasında sorumluluk üstlenmelidir. Değer aktarımı ilk olarak ailede başlar. Çocuk, küçük yaşlardan itibaren anne ve babasını rol-model alarak onları taklit eder. Bu nedenle anne-babalar bu noktada sorumluluklarının olduğunu unutmamalıdır. İlk olarak aile ile başlayan değer aktarımı sonraki süreçte formal eğitim kurumları olan okullarla devam eder. Okullar, değer aktarımı noktasında ailelere göre daha sistematik ve daha özenli olmalıdır. Özellikle öğretmenlerin öğrenciler için olumlu rol-modeller oluşturabilecekleri unutulmamalıdır. Bu nedenle özellikle öğretmenler, toplumun değerlerine sahip olabilmeli, onu en iyi şekillerde öğrencilerine aktarabilmelidir. Bu noktada öğretmenlerin iyi yetiştirilmelerinin önemi de ortaya çıkacaktır. Özellikle eğitim fakültelerinde bu noktaya dikkat edilmeli, geleceğin öğretmenlerinin toplumsal değerlere sahip, bu değerlerle donanmış eğitimciler olmaları sağlanmalıdır. Bu amaçla bu çalışmada Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin değer algıları farklı değişkenler açısından incelenmiş, ulaşılan bulgular yorumlanmıştır. Çalışmanın evrenini Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencileri oluştururken örneklemini 2016/2017 eğitim-öğretim yılında Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında eğitim gören 1., 2., 3., 4. sınıflardan toplam 225 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Haris ve Owens (2001) tarafından oluşturulup geliştirilen ve Demirutku (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan Portre Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin portre değerler ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamasının *evrensellik* (X: 5,3689) boyutunda olduğu, en düşük puan ortalamasının ise *güç* (X: 3,5022) boyutunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin portre değerler ölçeğine verdikleri cevaplar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde *Güç*, *Yaşamdan Haz Alma*, *Evrensellik*, *İyilikseverlik*, *Geleneksellik*, *Güvenlik* değerlerinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Bununla birlikte *Başarı*, *Uyum*, *Uyarılım* ve *Özyönelim* gruplarında cinsiyet grupları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin değer algıları, sınıf değişkeni açısından incelendiğinde de anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, değer algısı, Türkçe öğretmeni adayı

Giriş

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe sözlükte (2010) *bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık* olarak tanımlanan değer kavramı, kişinin belirli durumlarda tercih edilen yaşam tarzı ve davranış şekilleri hakkında seçimi ya da olay ve davranışlarla ilgili değerlendirmelerini etkileyen görüş ve

inançlardır. Değerler sayesinde toplumsal birlik ve beraberlik sağlanır (Kluckhohn, 1951; Rokeach, 1973; Schwartz ve Bilsky, 1987). Özellikle değerlerin korunması ve onların sonraki kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarılması ile sağlıklı ve nitelikli toplumlar oluşturulabilir.

Değer eğitimiyle ilgili alan yazında pek çok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan ilki Spranger'e aittir. Spranger değerleri kuramsal, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dinsel değerler olmak üzere 6 gruba ayırır (akt. Özgüven, 1994). Spranger'in sınıflamasından başka dikkat çeken bir diğer sınıflandırma Rokeach (1973) tarafından yapılan sınıflandırmadır. Rokeach, değerleri amaç değerler ve araç değerler olmak üzere iki başlıkta incelemiştir. Amaç değerler, Rahat Bir Hayat, Heyecanlı Bir Hayat, Başarı Duygusu, Barış İçinde Bir Dünya, Güzelliklerin Dünyası, Eşitlik, Ulusal Güvenlik, Memnuniyet, Kurtuluş, Mutluluk, İç Düzen, Yaşlı Sevgisi, Özsaygı, Toplumsal Kabul, Dostluk, Bilgelik, Özgürlük, Aile Güvenliği gibi değerleri içerirken vasıta değerler ise; "Tutku (Hırs), Geniş Fikirlilik, İtaatkâr olma, Kabiliyet, Neşe, Masumiyet, Cesaret, Bağımsızlık, Entelektüellik, Sorumluluk, Mantık, Sevme, Kibarlık, Özdenetim, Yardımseverlik, Affedicilik" gibi değerlerden oluşmaktadır. Değerlerle ilgili yapılan en kapsamlı sınıflandırma ise Schwartz (1992) tarafından yapılan sınıflandırmadır. Schwartz, değerleri 10 temel değer ana başlığı altında toplam 57 alt değerle sınıflandırmıştır.

1- *Güç*: Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görüntüsünü koruyabilmek, insanlar tarafından benimsenmek.

2- *Başarı*: Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak.

3- *Hazlılık*: Zevk, hayattan tat almak.

4- *Uyarılım*: Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.

5- *Özyönelim*: Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olmak.

6- *Evrenselcilik*: Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyaya barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum.

7- *İyilikseverlik*: Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat, alçakgönüllü olmak.

8- *Geleneksellik*: Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat, mahremiyet.

9- *Uyma*: Kibarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.

10- *Güvenlik*: Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, saygılı olmak (Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000, s.61).

Değer eğitimi kişinin yaşadığı çevre ve hayatta edindiği deneyimlerle yakından ilgilidir. Toplumun en küçük birimini oluşturan aileler, formal şekillerde olmasa da küçük

yaşlardan itibaren çocuklarına değer edinimine yönelik katkılarda bulunmaktadırlar. Tabii bu katkı belirli bir program dahilinde verilmediği için birey üzerindeki etkisi ya da hangi değerlerin aktarıldığı konusu çok net olmayacaktır (Balat; Dağal, 2006). Bu nedenle özellikle ailede başlayan değer aktarımını okullarda devam ettirmek büyük önem arz etmektedir. Okullarda daha planlı ve daha sistemli yapılabilecek değer eğitimi, aile ile desteklendiğinde daha sağlıklı ve daha kalıcı olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, okul ve evin değer aktarımı noktasında birbiriyle örtüşür nitelikte olmasıdır. Yani okulda verilen bir değer evde de mutlaka pekiştirilmeli, aksi şekilde hareket edilmemelidir. Ancak bu sayede birey için kalıcı ve etkili bir şekilde değer aktarımı yapılmış olur.

Toplumsal birlik ve devamlılığın sağlanmasında büyük bir önemi olan değerlerin yaşatılması ve sonraki kuşaklara aktarılmasında öğretmenlere düşen rolün önemi düşünüldüğünde özellikle öğretmen yetiştiren kurumların da bu noktada önemleri anlaşılacaktır. Toplumun sahip olduğu temel değerlere sahip ve bunların bilincinde olan öğretmenler, bu sorumluluk duygusu içerisinde olan yeni nesillerin de yetiştirilmesinde önemli görevler üstleneceklerdir. Bu nedenle özellikle eğitim fakültelerinde öğretmenlerin değer algıları ve sahip olduğu temel değerler belirlenmeli, gerek bölümlerin müfredatları, gerekse düzenlenecek farklı etkinliklerle öğretmen adaylarının değerler bakımında nitelikli bir şekilde donanmaları sağlanmalıdır. Bu amaçla alanyazında özellikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının değer algıları hem nitel, hem de nicel araştırmalarla incelenmiş (Balat, Dağal, 2006; Dilmaç, Bozgeyikli, Çıkkılı, 2008; Kolaç ve Karadağ, 2012; Lee, Chang, Choi, Kim, Zeidler 2012; Öcal, Yıldırım, 2014), ulaşılan bulgulardan hareketle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının değer profilleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bu çalışmada da Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin değer algıları farklı değişkenler açısından incelenecektir. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin genel olarak değer algıları nasıldır?
2. Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin değer algıları cinsiyet, sınıf gibi değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışmada araştırmaya konu olan birey, olay, nesnenin kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığı betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2010). Çalışma nicel bir çalışma olup, elde edilen bulgular SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Haris ve Owens (2001) tarafından oluşturulup geliştirilen ve Demirutku (2004) tarafından Türkçeye uyarlanan Portre Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte her biri iki cümleden oluşan 40 madde bulunmakta, her madde de on değer tipinden birine işaret ederek kişinin değer portresi ortaya çıkmaktadır. Çok boyutlu ölçekleme tekniği olan *En Küçük Uzay Analizi* (Guttman, 1968) kullanılarak yapılan çalışmalar, Schwartz tarafından önerilen 10 değer tipinin ayrıştığını göstererek ölçeğin yapı geçerliliğine kanıt sağlamıştır (Akt. Demirutku, 2007). Likert tipinde tasarlanan portre değerler ölçeğinde yer alan maddeler 1 ile 6 arasında puanlanmıştır: "bana hiç benzemiyor (1)", "bana benzemiyor (2)", "bana çok az benziyor

(3)", "bana az benziyor (4)", "bana benziyor (5)", "bana çok benziyor (6)". Portre değerler ölçeğinde maddeler ve karşılıkları olan değerler şu şekildedir:

Güç: Madde 2, 17, 39

Hazcılık: Madde 10, 26, 37

İyilikseverlik: Madde 12, 18, 27, 33

Uyum: Madde 7, 16, 28, 36

Uyarılım: Madde 6, 15, 30

Başarı: Madde 4, 13, 24, 32:

Evensellik: Madde 3, 8, 19, 23, 29, 40

Geleneksellik: Madde 9, 20, 25, 38

Güvenlik: Madde 5, 14, 21, 31, 35

Özyönelim: Madde 1, 11, 22, 34.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini eğitim fakültelerinin Türkçe eğitimi anabilim dalında eğitim gören öğrenciler oluştururken örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı 1., 2., 3., 4. sınıflarda okumakta olan toplam 225 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ve cinsiyetleri tabloda şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 1. Öğrenci Sınıfları ve Sayıları

Sınıfı	Kız	Erkek	Toplam
1. Sınıf	33	22	55
2. Sınıf	34	23	57
3. Sınıf	33	24	57
4. Sınıf	32	24	56
Toplam	132	93	225

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS 22.0 programıyla analiz edilmiştir. Ardından Schwartz değer sınıflandırmasındaki değer grupları, ana ve alt değer gruplarına göre yorumlanmıştır. Verilerin analizinde t-testi ile tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda öğrencilerin portre değerler ölçeği içerisinde en fazla tercih ettikleri, kendileriyle en çok özleştirdikleri "*Herkese, hatta hiç tanımadığım insanlara bile adil muamele yapılmasını isterim. Toplumdaki zayıfları korumak benim için önemlidir.*" (f=5.46) maddesidir. Öğrencilerin en az benimsedikleri ise (f: 2.853) "*Benim için zengin olmak önemlidir. Çok param ve pahalı şeylerim olsun isterim.*" maddesidir. Öğrencilerin değer grup ortalamaları şöyledir:

Tablo 2. Öğrencilerin Genel Değer Ortalamaları

Değerler	N	X	SS
Güç	225	3,5022	1,15861

Başarı	225	4,3656	1,02125
Hazcılık	225	4,5230	,64297
Evrensellik	225	5,3689	,64297
İyilikseverlik	225	4,9844	,70456
Geleneksellik	225	4,2233	,85262
Uyum	225	4,7533	,87132
Güvenlik	225	5,1004	,71517
Uyarılım	225	4,4933	,99656
Özyönelim	225	5,0511	,68559

Öğrencilerin portre değerler ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın *Evrensellik* (X: 5,3689) boyutunda olduğu, evrenselliğin yanısıra *Güvenlik* (X:5,10004) ve *Özyönelim* (X: 5,0511) değer gruplarının da ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en düşük puan ortalamasının ise *Güç* (X: 3,5022) boyutunda olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin değer grupları ortalaması cinsiyet değişkeni açısından şöyledir:

Tablo 3. Öğrencilerin Değer Algılarının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi

	Cinsi-	N	X	ss	df	t	p
	yet						
Güç	erkek	93	3,7419	1,19290	223	2.639	,009
	kız	132	3,3333	1,10746			
BASARI	erkek	93	4,4301	1,08370	223	,795	,427
	kız	132	4,3201	,97650			
HAZCILIK	erkek	93	4,2796	1,14133	223	-2.908	,004
	kız	132	4,6944	,98766			
EVRENSELLİK	erkek	93	5,2204	,75228	223	-2.957	,003
	kız	132	5,4735	,53178			
İYİLİKSEVERLİK	erkek	93	4,8522	,68884	223	-2,389	,018
	kız	132	5,0777	,70314			
GELENEKSELLİK	erkek	93	4,0699	,92031	223	-2.287	,023
	kız	132	4,3314	,78724			
UYUM	erkek	93	4,6371	,93869	223	-1.687	,093
	kız	132	4,8352	,81425			
GÜVENLİK	erkek	93	4,8581	,79158	223	-4.442	,000
	kız	132	5,2712	,60286			
UYARILIM	erkek	93	4,4122	1,03955	223	-1.025	,306

	kız	132	4,5505	,96502			
ÖZYÖNELİM	erkek	93	5,0188	,70541	223	-.592	,554
	kız	132	5,0739	,67305			

Araştırmaya katılan öğrencilerin portre değerler ölçeğine verdikleri cevaplar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde *Güç*, *Hazcılık*, *Evrensellik*, *İyilikseverlik*, *Geleneksellik*, *Güvenlik* değerlerinde anlamlı fark tespit edilmiştir. Güç değerinde erkekler lehine anlamlı bir fark vardır. Erkeklerin güç değerinde puan ortalamaları 3,7419 iken kızların puan ortalamaları 3,3333'tür. Hazcılık değerinde kızların lehine (kızlar: 4,6944-erkekler: 4,2796), evrensellik değerinde kızların lehine (kızlar: 5,4735-erkekler: 5,4735), iyilikseverlik değerinde kızların lehine (kızlar:5,0777-erkekler:4,8522), geleneksellik değerinde kızların lehine (kızlar: 4,3314-erkekler: 4,0699), güvenlik değerinde de yine kızların lehine (kızlar: 5,2712-erkekler:4,8581) anlamlı fark bulunmuştur. Bununla birlikte *Başarı*, *Uyum*, *Uyarılım* ve *Özyönelim* gruplarında cinsiyet grupları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin değer algılarının sınıf değişkeni açısından puan ortalamaları şöyle tablolastırılabilir:

Tablo 4. Öğrencilerin Değer Algılarının Puan Ortalamaları, En Düşük ve En Yüksek Puanları

		N	X	ss	Std. Error	Mini-mum	Maxi-mum
GÜÇ	1.sınıf	55	3,5273	1,18927	,16036	1,00	6,00
	2.sınıf	57	3,4795	1,05601	,13987	1,00	5,33
	3.sınıf	57	3,7836	1,22716	,16254	1,00	6,00
	4.sınıf	56	3,2143	1,11451	,14893	1,00	6,00
	Toplam	225	3,5022	1,15861	,07724	1,00	6,00
BASARI	1.sınıf	55	4,3682	1,04622	,14107	1,75	6,00
	2.sınıf	57	4,3509	,94946	,12576	2,25	6,00
	3.sınıf	57	4,5526	,98735	,13078	1,75	6,00
	4.sınıf	56	4,1875	1,09259	,14600	1,00	6,00
	Toplam	225	4,3656	1,02125	,06808	1,00	6,00
HAZCILIK	1.sınıf	55	4,4303	1,26308	,17031	1,00	6,00
	2.sınıf	57	4,7135	,79042	,10469	2,33	6,00
	3.sınıf	57	4,5906	,96777	,12818	2,00	6,00
	4.sınıf	56	4,3512	1,19835	,16014	1,00	6,00
	Toplam	225	4,5230	1,07117	,07141	1,00	6,00
	1.sınıf	55	5,3424	,75660	,10202	2,17	6,00
	2.sınıf	57	5,2164	,69577	,09216	3,33	6,00

EVRENSE	3.sınıf	57	5,4240	,55552	,07358	3,67	6,00
L-LİK	4.sınıf	56	5,4940	,52026	,06952	3,83	6,00
	Toplam	225	5,3689	,64297	,04286	2,17	6,00
	1.sınıf	55	4,9318	,74451	,10039	2,75	6,00
	2.sınıf	57	5,0132	,65877	,08726	3,50	6,00
İYİLİKSE-	3.sınıf	57	5,0351	,63814	,08452	3,25	6,00
VERLİK	4.sınıf	56	4,9554	,78350	,10470	2,25	6,00
	Toplam	225	4,9844	,70456	,04697	2,25	6,00
	1.sınıf	55	4,1409	,91510	,12339	2,00	5,75
	2.sınıf	57	4,3904	,76767	,10168	3,00	6,00
GELENEK	3.sınıf	57	4,2061	,76928	,10189	2,25	5,75
-SELLİK	4.sınıf	56	4,1518	,94590	,12640	1,75	5,75
	Toplam	225	4,2233	,85262	,05684	1,75	6,00
	1.sınıf	55	4,5955	,96644	,13031	1,00	6,00
	2.sınıf	57	4,7851	,91788	,12158	2,50	6,00
UYUM	3.sınıf	57	4,9079	,79005	,10464	2,25	6,00
	4.sınıf	56	4,7188	,79353	,10604	2,25	6,00
	Toplam	225	4,7533	,87132	,05809	1,00	6,00
GÜVEN-	1.sınıf	55	5,0436	,81531	,10994	1,80	6,00
LİK	2.sınıf	57	5,0140	,75863	,10048	3,00	6,00
	3.sınıf	57	5,2596	,56690	,07509	3,60	6,00
	4.sınıf	56	5,0821	,69259	,09255	3,20	6,00
	Toplam	225	5,1004	,71517	,04768	1,80	6,00
	1.sınıf	55	4,5273	,98693	,13308	1,67	6,00
	2.sınıf	57	4,5146	,93450	,12378	2,33	6,00
UYARILIM	3.sınıf	57	4,4620	1,02886	,13628	1,67	6,00
	4.sınıf	56	4,4702	1,05749	,14131	1,67	6,00
	Toplam	225	4,4933	,99656	,06644	1,67	6,00
	1.sınıf	55	5,1864	,66531	,08971	2,00	6,00
	2.sınıf	57	4,9649	,77839	,10310	2,25	6,00
ÖZYÖNE-	3.sınıf	57	4,9298	,64738	,08575	3,25	6,00
LİM	4.sınıf	56	5,1295	,62339	,08330	3,25	6,00
	Toplam	225	5,0511	,68559	,04571	2,00	6,00

Araştırmaya katılan öğrencilerin değer algıları, sınıf değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durum şöyle tablolaştırılabilir:

Tablo 5. Öğrencilerin Değer Algılarının Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesi

		KT	sd	KO	F	p
Güç	Gruplar arası	9,220	3	3,073	2,330	,075
	Gruplar İçi	291,473	221	1,319		
	Toplam	300,693	224			
BAŞARI	Gruplar arası	3,783	3	1,261	1,212	,306
	Gruplar İçi	229,838	221	1,040		
	Toplam	233,621	224			
HAZCILIK	Gruplar arası	4,454	3	1,485	1,299	,276
	Gruplar İçi	252,566	221	1,143		
	Toplam	257,020	224			
EVRENSEL- LİK	Gruplar arası	2,415	3	,805	1,972	,119
	Gruplar İçi	90,190	221	,408		
	Toplam	92,604	224			
İYİLİKSEVER LİK	Gruplar arası	,393	3	,131	,261	,853
	Gruplar İçi	110,803	221	,501		
	Toplam	111,196	224			
GELENEK- SELLİK	Gruplar arası	2,267	3	,756	1,040	,376
	Gruplar İçi	160,573	221	,727		
	Toplam	162,840	224			
UYUM	Gruplar arası	2,857	3	,952	1,259	,289
	Gruplar İçi	167,203	221	,757		
	Toplam	170,060	224			
GÜVENLİK	Gruplar arası	2,067	3	,689	1,353	,258
	Gruplar İçi	112,503	221	,509		
	Toplam	114,570	224			
UYARILIM	Gruplar arası	,175	3	,058	,058	,982
	Gruplar İçi	222,287	221	1,006		
	Toplam	222,462	224			
ÖZYÖNELİM	Gruplar arası	2,612	3	,871	1,874	,135

Gruplar İçi	102,675	221	,465
Toplam	105,287	224	

Sonuç ve Tartışma

Toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması ve bu durumun sonraki kuşaklara aktarılmasında değerlerin önemi büyüktür. Ailede başlayan değer aktarımı, sonraki süreçte formal eğitim kurumları olan okullarla devam eder. Bu süreçte değer aktarımında öğrenci üzerinde özellikle öğretmenlerin etkileri büyüktür. Çünkü küçük yaşlardan itibaren okulda öğretmeniyle karşılaşan birey, onu kendisine rol model alacak, onun gibi davranmaya çalışacaktır. Bu nedenle pek çok konuda olduğu gibi değer aktarımında da öğretmenin önemi tartışılmaz bir gerçektir. Özellikle toplumun sahip olduğu değerleri benimsemiş ve bunları kendisine kişilik özelliği edinmiş öğretmenlerin varlığı, değerlerin etkili bir şekilde aktarımında büyük bir ihtiyaçtır. Bu nedenle öğretmenlerin de bu değerlerle donanması önem arz etmektedir. Burada da en büyük rol öğretmen yetiştiren kurumlar olan eğitim fakültelerine düşmektedir. Bu nedenle bu çalışmada amaç eğitim fakültesi, Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin değer algılarının belirlenmesidir.

Çalışma sonucunda Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin özellikle evrensellik değer grubuna daha çok önem verdikleri, bununla birlikte güç üst başlığındaki değerlere diğerlerine göre daha az önem verdikleri belirlenmiştir. Bu tespit Fırat ve Açıköz'ün (2012) tespitiyle örtüşmektedir. Yaklaşık 50 ilköğretim okulunda toplam 902 öğretmenle yaptıkları çalışmada Fırat ve Açıköz de öğretmenlerin en çok önem verdikleri değer evrensellik (x: 5.39) değerini olduğunu, en az önem verdikleri değer güç değeri grubu (x: 3.42) olduğunu vurgulamışlardır. Buradan hareketle öğretmen adayları ile hali hazırda öğretmen olanların algılarında ciddi bir örtüşme görülmektedir. Öcal ve Yıldırım'ın (2014) 11-15 yaş grubu çocuklarla yaptıkları çalışmada da çocukların kendilerini en çok özdeşleştirdikleri değer güvenlik (x: 5.22) ve evrensellik (4.89) olduğu, en az önem verdikleri değer grubunun ise araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde güç (x: 3.17) değeri olduğu vurgulanmıştır.

Türkçe öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından değer algıları incelendiğinde güç, yaşamdan haz alma, evrensellik, iyilikseverlik, geleneksellik ve güvenlik değer gruplarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Güç değerinde erkekler lehine tespit edilen bu farklılık, diğer değerlerden olan yaşamdan haz alma, evrensellik, iyilikseverlik, geleneksellik ve güvenlik gibi değerlerde kız öğrenciler lehinedir. Mehmedoğlu (2006) tarafından yapılan çalışmada da yaşamdan haz alma, evrenselcilik, iyimserlik, gelenek ve güvenirlilik değer gruplarında araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde kız öğrenciler lehine, güç değerinde ise erkekler lehine anlamlı fark belirlenmiştir. Fırat ve Açıköz (2012) de çalışmalarında evrensellik, hazcılık, geleneksellik ve güvenlik değer gruplarında çalışma sonucuyla örtüşür nitelikte bayan öğretmenler lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Öcal ve Yıldırım'ın (2014) çalışmalarında da bu araştırma sonucuyla benzer şekilde güç değerinde erkekler lehine anlamlı bir fark belirlenmişken, evrensellik, güvenlik değerlerinde kız öğrencilerin lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Bununla birlikte Dilmaç vd. (2008), öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmalarında güç değerinde, araştırma sonucundan farklı bir şekilde, kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark belirlemişlerdir. Gömleksiz (2004) de çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre geleneksellik değerine daha çok önem verdiklerini, geleneksellik değer grubunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada başarı, uyum, uyarılım ve özyönelim değer gruplarında puan farkı olmasına rağmen anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin değer algıları sınıf değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte değer ortalaması en yüksek sınıf 3. sınıf (x: 4.71) iken değer ortalaması en düşük sınıf ise 4. sınıftır (x:4.57). Dilmaç ve arkadaşları (2008) ise öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarında sadece 3. sınıf öğrencilerinin geleneksellik algılarının diğer sınıfların öğrencilerinin geleneksellik algılarına göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Kaynakça

- Bacanlı, H. (2002). *Değer tercihleri: Psikolojik kavram analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balat, G. U. & Dağal A. B. (2006). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. & Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 65-92.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Kuşdil, M.E. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kolaç, E., ve Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının "değer" kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları. *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777.
- Lee, H., Chang, H., Choi, K., Kim, S.-W. ve Zeidler, D. L. (2012). Developing character and values for global citizens: analysis of pre-service science teachers' moral reasoning on socioscientific issues. *International Journal of Science Education*, 34 (6), 925-953.
- Mehmedoğlu, U. (2006). *Gençlik, değerler ve din: Küreselleşme, ahlak ve değerler*. (Ed. U. Mehmedoğlu & Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Öcal, A ve Yıldırım, E. (2014). Dış güçler sebebiyle parçalanmış aile çocuklarının değer algılarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 155-183.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Schwartz, S.H. ve W. Bilsky. (1987). Towards a psychological structure of human values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4) 19-45.
- Schwartz, S. H. ve Bardi, A. (1997). Influences of adaptation to communist rule on value priorities in eastern europe. *Political Psychology*, 18, 385-410.

